

Aktuální data: Většina ukrajinských uprchlíků již má své lékaře. Přesto jich část zůstává na okraji systému

21.10.2025 - | Sila pacientu

Na přelomu letošního jara a léta jsme se pomocí online dotazníku zeptali ukrajinských uprchlíků pobývajících v Česku, jak se jim u nás daří využívat systém veřejného zdravotního pojištění. Výsledky jsme srovnali s podobným průzkumem, který jsme provedli na jaře 2023 - tehdy v Česku většina Ukrajinců nebyla víc než rok, potýkali se s traumatem z války, s jazykovou bariérou a seznamovali se s českým zdravotním systémem, který je velmi odlišný od toho ukrajinského. Porovnání výsledků přineslo zajímavá zjištění.

Na přelomu letošního jara a léta jsme se pomocí online dotazníku zeptali ukrajinských uprchlíků pobývajících v Česku, jak se jim u nás daří využívat systém veřejného zdravotního pojištění. Výsledky jsme srovnali s podobným průzkumem, který jsme provedli na jaře 2023 - tehdy v Česku většina Ukrajinců nebyla víc než rok, potýkali se s traumatem z války, s jazykovou bariérou a seznamovali se s českým zdravotním systémem, který je velmi odlišný od toho ukrajinského. Porovnání výsledků přineslo zajímavá zjištění.

Míra orientace Ukrajinců v českém zdravotnictví

Byť se ukázalo, že lékaře má dnes daleko více uprchlíků než před dvěma lety, **nemají pocit, že by se v českém zdravotním systému vyznali lépe než před dvěma lety**. Většina svůj přehled o českém zdravotnictví hodnotila tehdy i dnes průměrně. Je tedy vidět, že coby pacienti dodnes nemají vysoké sebevědomí.

V roce 2023 zhodnotila většina dotázaných svou orientaci v českém zdravotním systému třemi hvězdičkami (32 %). Výborně se v užívání zdravotních služeb vyznalo 14 %, o něco hůř 21 %. Vůbec nebo skoro vůbec se neorientovalo 32 %. Nejhuř na tom byli pochopitelně lidé v nejstarší věkové kategorii od 66 let výš. Problémy měli především s jazykovou bariérou a s pochopením, na jakou péči vlastně mají nárok.

Po dalších dvou letech hodnotí Ukrajinci v Česku svou obeznámenost s českým zdravotnictvím podobně. Opět se zhruba **třetina cítí ztracená, třetina se jakž tak orientuje a třetina nemá žádný problém**. Počet těch, kdo zvolili pět a čtyři hvězdičky, ve srovnání s předchozím průzkumem mírně klesl (11 %, resp. 20 %). Většina opět zvolila střed (34 %). Špatně nebo zcela špatně svou obeznámenost s českým zdravotnictvím hodnotí 33 %. Do této kategorie spadají především starší lidé a muži. **Velký rozdíl panuje mezi těmi, kteří jsou registrovaní u praktického lékaře, a těmi, jimž se ho dosud nepodařilo sehnat**. Mezi registrovanými je se svou znalostí zdravotnictví spokojeno (5 nebo 4 hvězdičky) 37 %, zatímco mezi lidmi bez praktického lékaře jen 11 %.

Na otázku, co nejvíc nechápou na českém zdravotním systému, odpověděla jen polovina dotázaných. **Nejčastěji nedokážou pochopit dlouhé čekací lhůty na termín u specialisty (12 %) a nemožnost najít praktického lékaře (9 %)** - to jsou problémy, které shodně trápí i české pacienty. Dále byla zmiňována **jazyková bariéra a nejasnost, na co mají nárok v rámci veřejného zdravotního pojištění** (oba po 6 %) - těmito potížím jsou vystaveni specificky ukrajinští uprchlíci.

Registrace Ukrajinců u praktického lékaře

Za dva roky došlo k zásadnímu posunu v počtu Ukrajinců, kteří mají svého registrujícího praktického lékaře. Tehdy mělo praktika jen 42 % dotázaných, dnes ho má 79 % dospělých. Dříve se 35 % nedařilo najít ordinaci, která by přijímala pacienty; dnes je to už jen 12 %.

Návštěvy specializovaných ambulancí

Také v návštěvách specialistů se situace výrazně zlepšila. Před dvěma lety se na gynekologické vyšetření dostalo 33 % žen a k zubaři jen 26 % lidí. Polovina ukrajinských uprchlíků nedostala žádnou specializovanou zdravotní péči. Dnes je situace výrazně lepší. Na gynekologii bylo alespoň jednou nebo opakovaně 61 % žen, 55 % lidí alespoň jednou navštívilo stomatologii. K nárůstu došlo také u rehabilitace (z 3 % na 19 %) i ortopedie (z 3 % na 22 %).

V průzkumu před dvěma lety nikdo z dotazovaných nezmněl potřebu psychologické nebo psychiatrické péče. Dnes ji alespoň jednorázově využilo 8 % dotázaných; z těch, kdo ji potřebovali, se ji podařilo sehnat 39 %; zbytek nesehnal lékaře. **Péče o duševní zdraví je u ukrajinských uprchlíků zdaleka nejméně dostupná ze všech typů ošetření, která potřebují.**

Lékařská péče pro ukrajinské děti

Počet uprchlíků, kteří v ČR pečují o nezletilé děti, za dva roky mírně klesl. Tehdy to bylo 66 % lidí a dnes 53 %. Nejčastěji se jedná o ženy ve věku 20–49 let. Mezi těmi, kdo pobírají humanitární dávku, jsou jich celé dvě třetiny.

Podle minulého průzkumu se registraci u pediatra podařilo sehnat 59 % těch, kdo v Česku pečovali o děti. Dnes **má dětského lékaře už 83 % rodičů a pečujících.** Alarmujících je ovšem **16 %, kteří pediatra dodnes nemají.** Panuje zde jednoznačná souvislost mezi tím, jak dobře dospělý hodnotí svou orientaci ve zdravotním systému, a tím, zda děti mají pediatra.

Zeptali jsme se tentokrát na to, zda se ukrajinským rodičům daří získat pro děti lékařská potvrzení potřebná pro školní aktivity (plavecký výcvik, škola v přírodě, letní tábor apod.). Ukázalo se, že bez problémů je sehnalo 56 % lidí, 25 % nic takového zatím nepotřebovalo (zřejmě děti nižšího věku), 14 % potvrzení sehnalo s potížemi a 5 % se je zajistit nepodařilo. **Lidé s dočasnou ochranou, kteří již stojí na vlastních nohou a nepobírají humanitární dávku, si se zařízením školních potvrzení poradili výrazně lépe (63 %) než ti, kdo jsou dosud na dávce (bez problému zvládlo jen 37 %).**

Tři pětiny ukrajinských dětí již v ČR absolvovaly nějaké očkování (zejména ty menší). Více než čtvrtina rodin měla děti očkované ještě na Ukrajině. **Ovšem 6 % lidí se nepodařilo očkování zajistit a 5 % nemá přehled o potřebných očkováních** – v obou případech jsou to především ti, kdo nemají ani pediatra.

Chronické onemocnění v rodině

Před dvěma lety uvedlo 21 % dotázaných, že v rodině mají chronické onemocnění. Jednalo se v reálných číslech o 59 lidí a jen 24 z nich mělo v Česku nějak zajištěnou léčbu. Pomoc patientských organizací využívalo jen 8 z nich.

Z aktuálního průzkumu vyšlo, že **chronické onemocnění má sám respondent nebo někdo v rodině v 56 % případů.** Incidence samozřejmě výrazně roste s věkem. Podobně jako tehdy jde

především o hypertenzi a ostatní interní potíže, cukrovku, onemocnění pohybového aparátu, artrózu, endokrinologii a štítnou žlázu, také astma, bronchitis a alergie, onkologická onemocnění nebo psychiatrické diagnózy.

Jen **polovina chronicky nemocných (53 %) má v ČR zajištěnou péči o své onemocnění.**

Bohužel 11 % nebylo spokojeno s lékařem a hledá nového, 19 % se nedaří lékaře sehnat. Nápadně lepší je situace v Praze a Středních Čechách, kde má léčbu 74 % chronicky nemocných. Ve zbytku země je to sotva polovina. Velmi podstatná se ukazuje **registrace u praktického lékaře; z těch chronicky nemocných, kteří ho nemají, se k léčbě dostává jen 22 %.**

Zdroje informací o českém zdravotnictví

V průběhu času nedošlo k zásadním změnám v tom, odkud Ukrajinci v ČR berou praktické informace pro každodenní život. **Narostl pouze počet těch, kteří je čerpají ze sociálních sítí.** Zatímco před dvěma lety byli hlavním zdrojem přátelé (60 %), dnes přátelé klesli na 46 % a na první místo narostly sociální sítě (52 % oproti dřívějším 38 %).

Mladší lidé a ženy se obracejí především na sociální sítě, informace od přátel využívají více muži a lidé v menších než krajských sídlech. Helplinky nevyužívá téměř nikdo.

Další využívání zdravotních služeb

Tentokrát jsme se zeptali na několik dalších oblastí, které se za dobu pobytu ukrajinských uprchlíků v ČR vyprofilovaly jako zásadní. První z nich byla obeznámenost s možností využít tlumočení při návštěvě lékaře. Vůbec o ní nevědělo 18 % dotázaných. Využilo ji 17 % lidí, a to 9 % jednorázově a 8 % opakovaně. Celkem 55 % pomoc s domluvou nepotřebovalo a 9 % pomáhá někdo známý nebo člen rodiny. Sami si poradí zejména mladší Ukrajinci. U těch, kdo svou orientaci v českém zdravotnictví nehodnotí jako dobrou, se výsledek polarizuje – **přibývá těch, kdo tlumočení využili, i těch, kteří o této možnosti vůbec neví.** Takových je nejvíc mezi lidmi, kteří nemají ani praktického lékaře.

Zajímali jsme se také o využívání příspěvků a benefitů od zdravotních pojišťoven. Zde se dotazovaní rozdělili do téměř stejně velkých skupin: 26 % tyto příspěvky využilo, 28 % vůbec netuší, že něco takového existuje. Dalších 25 % by mělo zájem, ale neví, jak o příspěvek zažádat, a 20 % to vzdalo – buď se jim žádný příspěvek z nabídky nehodil (16 %), nebo se jim proces zdál příliš komplikovaný (4 %). Opět se ukazuje klíčová registrace u praktického lékaře – **z těch, kteří ho mají, příspěvek zdravotní pojišťovny čerpalo 31 %, zatímco jen 11 % z lidí bez praktika.**

Zjišťovali jsme také, zda někdo z rodiny jel za zdravotní péčí zpět na Ukrajinu. Necelá polovina (47 %) uvedla, že to nepotřebovala, neměla k cestě možnost nebo že je spokojená s péčí poskytovanou v ČR. Ostatní **cestu na Ukrajinu za lékařem připustili.** Jako důvod uvedli **zejména lepší dostupnost zdravotní péče na Ukrajině (26 %)**, nemožnost najít lékaře v ČR (18 %) nebo nižší cenu zdravotní péče na Ukrajině (12 %). Dalších 7 % je přesvědčeno, že ukrajinské zdravotnictví je prostě lepší. V malé míře se objevoval také dovoz léků z Ukrajiny (např. antibiotika jsou tam ke koupi bez lékařského předpisu).

Pocit diskriminace v českých ordinacích

Dobrou zprávou je, že 54 % dotázaných se nikdy ve zdravotnických zařízeních necítilo diskriminováno. Ovšem 36 % uvedlo, že jednou se tak cítili. Popisované případy se vztahují zejména k jazykové bariéře (personál netoleruje horší češtinu), neochotě registrovat / pečovat o Ukrajince, odmítnutí ošetření, také pohrdání lidmi jiné národnosti a nemístné poznámky. Z části stížností je patrná neomalenost personálu – je otázkou, zda stejně nevhodné zacházení nedostávali i čeští

pacienti. Z několika odpovědí jsou podle hodnocení výzkumné agentury patrná relativně vysoká očekávání, kterým český systém není schopen dostát. Opakovaně diskriminační zacházení pociťuje 11 % ukrajinských uprchlíků. **Nejvyšší míra opakované diskriminace se ukazuje na Moravě (18 % proti 6 % v Praze) a u lidí, jimž se nepodařilo sehnat dětem pediatra (31 %).**

Shrnutí aktuální situace ukrajinských pacientů v ČR

Celkově z aktuálních dat vyplývá, že přestože **Ukrajinci v ČR nemají pocit, že by rozuměli českému zdravotnictví lépe než po svém příchodu do země, většina jich již má své ošetřující lékaře.** Pro pohyb zdravotním systémem a využívání zdravotních služeb se ukazuje jako **zásadní být registrován u praktického lékaře a mít pro děti pediatra.** Tito pacienti disponují mnohem lepší znalostí systému, dostávají informace ohledně očkování, využívání příspěvků zdravotních pojišťoven nebo tlumočnických služeb.

Jako hlavní výzvy se z průzkumu v tomto okamžiku jeví **zajistit chybějící péči o duševní zdraví** a postarat se o ty, kdo zůstali bez praktického lékaře / pediatra a **skončili tak zapomenutí na okraji systému.** Jsou to zejména starší lidé a osoby, které dosud zůstávají na humanitárních dávkách (často matky malých dětí, žijící mimo větší města v izolovaných oblastech). Lidé s dočasnou ochranou, kteří se již sami živí a dávky nepobírají, se o sebe již většinou dokázali dobře postarat a větší podporu při přístupu k lékařské péči již nepotřebují.

Údaje o citovaných průzkumech

2023:

Agentura pro sociologický a marketingový výzkum SC&C

Sběr dat: 9. – 23. května 2023.

Online dotazník v ukrajinštině a ruštině (CAWI dotazování) byl šířen na sociálních sítích a metodou sněhové koule mezi ukrajinskými uprchlíky.

Do vyhodnocení bylo zahrnuto 283 vyplněných dotazníků.

Závěry odpovídají zjištěním reprezentativního výzkumu PAQ Research Hlas Ukrajinců (2022).

Průzkum vznikl v rámci projektu „Podpora ukrajinských pacientů zajištěním jejich přístupu ke zdravotním a sociálním službám“, který finančně podpořila Světová zdravotnická organizace (WHO), kancelář Česká republika.

2025:

Agentura Incomind

Sběr dat: květen – srpen 2025

Online dotazník v ukrajinštině (CAWI dotazování) šířilo NAPO prostřednictvím spolupracujících neziskových organizací pracujících s ukrajinskými klienty, kampaně na FB a vlastních kontaktů.

Do vyhodnocení bylo zahrnuto 287 vyplněných dotazníků od lidí ve věku 20–70 let.

Průzkum proběhl v rámci projektu „Diseminace zdravotnických informací pro ukrajinské uprchlíky v

Česku – posílení přístupu ke zdravotní péči“, který byl podpořen WHO Europe, IOM Europe a EU (DG Sante).

Více informací o projektech NAPO & WHO najdete v sekci Pacienti z UA.

<https://silapacientu.cz/2025/09/20/aktualni-data-vetsina-ukrajinskyh-uprchliku-jiz-ma-sve-lekare-pre-sto-jich-cast-zustava-na-okraji-systemu>